

УДК 338.24: 330.34 (477)

Білий О. І.
Інститут законодавства Верховної ради України

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВАЖЕЛІВ СТИМУЛЮВАННЯ СТРУКТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА (теоретико-методологічний аспект)

У статті висвітлено базові механізми та економічні важелі стимулювання структурної модернізації національного господарства в умовах ринку. Представлено авторський підхід до систематизації та класифікації державно-управлінських механізмів впровадження структурних зрушень в економіці України. Особливу увагу приділено механізму державно-приватного партнерства та механізму формування кластерних об'єднань (кластеризації). Виявлено їх роль у стимулюванні структурно-інноваційних зрушень національного виробництва.

Ключові слова: механізми; економічні важелі; структурна модернізація; національне господарство; ринкова економіка; систематизація; класифікація; державно-управлінські механізми; структурні зрушення; державно-приватне партнерство; кластер; структурно-інноваційні зрушення; національне виробництво.

Системні проблеми соціально-економічного розвитку України мають у своїй основі дисбаланси розвитку структури національного господарства. Насамперед, йдеться про сировинну зорієнтованість національного виробництва, застарілі основні виробничі фонди, дисбаланси на рівні великий – середній – малий бізнес; переважання монополізації над принципами розвитку конкурентних ринків тощо. Такі дисбаланси призводять до внутрішніх деформацій розвитку економіки України – знижують її конкурентоспроможність, збільшують безробіття, уповільнюють темпи економічного розвитку, призводять до соціальної та політичної нестабільності. Така ситуація може бути виправлена за допомогою реформ, шляхом задіяння ефективних державно-управлінських та економічних механізмів і важелів стимулювання структурних зрушень на рівні національної економіки, активізації процесів структурної модернізації національного господарства України. Така постановка проблеми свідчить про вагоме наукове та практичне значення теми, що досліджується у даній статті.

В українській економічній літературі питання структурної модернізації економіки традиційно викликають інтерес серед економістів, експертів та практиків. Так, проблематику структурних змін та їх зв'язок з економічним розвитком України досліджували В. М. Геєць, Л. В. Шинкарук, Т. І. Артємова, та інші вчені [1]. Системне бачення спрямованості структурних реформ на рівні економіки України висвітлили О. І. Амоша, С. С. Аптекар, М. Г. Білопольський, С. І. Юрій та ін. [2]. Роль держави у активізації структурних реформ в Україні досліджено у колективній монографії “Державне регулювання реалізації економічного потенціалу України в умовах глобалізації” [3]. Провідну роль держави у процесах структурної модернізації визначає А. І. Гриценко [4] та інші українські вчені.

Аналізуючи дієвість механізмів та важелів активізації структурних зрушень на рівні національної економіки українські вчені, переважно, надають пріоритет висвітленню особливостей функціонування окремих із них. Натомість систематизація (та класифікація) механізмів та економічних важелів стимулювання структурної

модернізації національного господарства сприяє формуванню комплексних уявлень щодо реального потенціалу реалізації структурних зрушень та закономірностей формування конкурентоспроможної економіки України. Поряд з цим, особливої актуальності на сьогодні набуває потреба у науковому аналізі переваг механізму державно-приватного партнерства та економічного потенціалу формування кластерних утворень.

Успішне впровадження структурних реформ та структурної перебудови (модернізації) національного господарства України потребує дослідження ролі, особливостей впровадження та оцінки результативності практичної реалізації механізмів та економічних важелів стимулювання процесів структурної модернізації.

Мета статті – визначити механізми та економічні важелі стимулювання структурної модернізації національного господарства України, представити їх систематизацію (класифікацію) та виявити синергетичний зв'язок означених механізмів.

Для досягнення мети у статті поставлені та розв'язуються наступні завдання:

- визначити сутність організаційно-управлінських механізмів, що формують базові тенденції структурної модернізації національного господарства України;
- дослідити спрямованість бюджетно-податкових механізмів стимулювання структурних зрушень на рівні національної економіки;
- виявити сутність та економічний потенціал організаційно-економічних механізмів, до складу яких входять механізми державно-приватного партнерства (ДПП), формування кластерів (кластеризації), механізми кооперації тощо;
- дослідити роль механізму ДПП та формування кластерних об'єднань у процесі структурної перебудови національного господарства.

Особливу роль у системі механізмів активізації структурної модернізації національного господарства традиційно відіграють **організаційно-управлінські механізми**, до складу яких входять:

– механізми, що дозволяють визначити стратегічні пріоритети довгострокового розвитку національного господарства (національної економіки), у т. ч. шляхом розробки програм комплексного соціально-економічного розвитку, створення взаємопов'язаної системи прогнозних і програмних документів розвитку галузей (секторів) економіки, їх узгодження з програмою соціально-економічного розвитку країни в цілому;

– індикативне планування (прогнозування) базових параметрів соціально-економічного розвитку країни (у т. ч. соціально-економічних показників, демографічних показників (вікової структури населення, природного і міграційного приросту / скорочення населення тощо), показників розвитку ринку праці (у т. ч. демографічного навантаження на одного працюючого, кількість безробітних, рівень безробіття тощо); показників рівня доходів (у т. ч. питомої ваги заробітної плати, інших видів доходів у сукупних доходах тощо);

– координація заходів структурної політики, що поєднує чіткий розподіл повноважень, усунення дублювання в процесі прийняття управлінських рішень у сфері соціально-економічного розвитку та управління економікою, налагодження ефективної співпраці всіх органів управління економікою задля реалізації завдань структурної перебудови, забезпечення оптимізації процесів фінансового забезпечення

її реалізації;

– здійснення *регулярного моніторингу* всіх сфер соціально-економічного розвитку країни (у т. ч. – запровадження вибіркового статистичного обстеження окремих секторів, галузей, налагодження регулярного та об'єктивного інформаційного забезпечення – тобто створення інформаційної основи для прийняття обґрунтованих державно-управлінських рішень);

– *запровадження механізмів державного регулювання* соціально-економічного розвитку країни, у т. ч. з урахуванням комплексного поєднання галузевого і секторального підходів. Синергетичне поєднання дієвих механізмів державного регулювання галузевої (секторальної) політики – промислової, аграрної (розвитку сільського господарства, агропромислового виробництва), транспортної та інфраструктурної політики, соціальної політики, політики зайнятості та доходів, досягнення сталого (екологічно-зорієнтованого) розвитку виробництва – запорука успішного здійснення структурної модернізації національного господарства;

– здійснення ефективного *державного контролю* за впровадженням та реалізацією завдань структурної модернізації національного господарства, врахування та корегування процесів структурних зрушень, їх оптимальне пристосування до умов, що змінюються (внаслідок кон'юнктурних коливань, впливу дії екзогенних та ендогенних факторів) тощо.

Бюджетно-податкові механізми стимулювання та впровадження структурної модернізації національного господарства передбачають:

– запровадження *бюджетних механізмів*, у т. ч. використання *субвенцій* на потреби соціально-економічного розвитку країни та її регіонів; ефективне використання *дотацій*; оптимізація процесів формування та ефективного використання обласного та місцевих бюджетів, у т. ч. – *бюджетів розвитку* (джерелом поповнення яких, переважно, є доходи від продажу / оренди комунальної власності та іншого майна); підвищення ефективності використання потенціалу комунального майна як ресурсу поповнення місцевих бюджетів; задіяння потенціалу цільових субвенцій (частка яких має неухильно зростати у структурі доходів місцевих бюджетів). Так, спрямування субвенцій на капітальні видатки, у т. ч. на потреби оновлення основних виробничих фондів (ОВФ) базових секторів освіти і охорони здоров'я, сфери ЖКГ, розбудову транспортної інфраструктури – шлях до активізації процесів структурної модернізації національного господарства;

– задіяння *механізмів державного інвестування* на потреби здійснення структурної перебудови економіки на основі програмно-цільового методу бюджетування;

– *задіяння потенціалу та механізмів державного замовлення*, розширення масштабів його використання у поєднанні із прямим державним інвестуванням стратегічно важливих для країни підприємств (базових секторів, галузей економіки), налагодження виробництва окремих видів продукції відповідно до потреб внутрішнього ринку країни, у т. ч. з метою імпортозаміщення;

– *запровадження механізмів податкового стимулювання розвитку тих сфер, галузей національного господарства, що є стратегічно важливими для України* (у межах діючого законодавства) у т. ч.: шляхом задіяння механізму податкових пільг та податкових канікул; надання інвесторам (вітчизняним та іноземним) пільгових умов

оподаткування у т. ч. з метою виробництва високотехнологічної та інноваційно зорієнтованої продукції; запровадження механізмів прискореної амортизації, у т. ч. для підприємств, що діють у стратегічно важливих для країни галузях, секторах, сферах.

Особливу роль в процесі стимулювання структурної перебудови національного господарства відіграють організаційно-економічні механізми, до яких належать: комплексне задіяння потенціалу механізмів державно-приватного партнерства (ДПП), формування кластерів (кластеризації), розвиток кооперації та інших механізмів, зорієнтованих на створення “точок росту” та “ареалів економічного розвитку” у сферах, що визначаються як пріоритетні з огляду на структурну перебудову національного господарства та забезпечення на цій основі стабільного економічного зростання.

Механізм державно-приватного партнерства (ДПП) дозволяє ефективно вирішити проблему обмеженості ресурсів (у першу чергу – фінансових), сприяє активізації структурної перебудови та соціально-економічного розвитку країни на основі оптимального поєднання зусиль держави, бізнесу, органів публічної влади, громадськості. Сутність партнерства між державою та приватним бізнесом полягає у перерозподілі відповідальності та ризиків за розвиток секторів, які традиційно перебували у сфері відповідальності держави (у сфері будівництва доріг, аеропортів, морських портів, мостів, інфраструктури національної економіки в цілому). Поряд з цим, держава може залучити на засадах ДПП приватний бізнес до організації ефективного менеджменту (при збереженні державної власності), якщо цей захід витікає з політичної, соціальної доцільності, або ж, відповідає іншим стратегічним цілям розвитку країни.

Партнерська система відносин між державою та приватними структурами дозволяє залучити додаткові (об’єднати обмежені) інвестиційні ресурси; оптимально (на договірних засадах) розподілити ризики, відповідальність та винагороду між усіма учасниками, сприяє налагодженню довгострокового співробітництва, стає запорукою активізації економічного розвитку країни (та певної території держави, якщо проект ДПП реалізується на регіональному рівні).

Найбільшого розповсюдження у практиці господарювання отримали такі форми державно-приватного партнерства (ДПП): концесія, орендні відносини, лізинг, угода про розподіл продукції, договір щодо управління державним та комунальним майном, договір про спільну діяльність тощо.

В Україні найбільший ефект від застосування переваг державно-приватного партнерства мають проекти у сфері будівництва (реконструкції, модернізації) мережі газо- і тепlopостачання, водопостачання, водовідведення; у сфері розбудови об’єктів дорожнього господарства (будівництво доріг, портів, аеропортів тощо) та інфраструктури галузі охорони здоров’я; у сфері екологізації виробництва та ЖКГ (йдеться про будівництво очисних споруд, налагодження переробки твердих побутових відходів (ТПВ) тощо).

Комплексному задіянню механізму ДПП в процесі структурної модернізації національного господарства та залучення інвестиційних ресурсів на ці цілі заважає низка чинників. Так, в Україні відсутній єдиний підхід щодо розвитку інституційного середовища задіяння та розвитку ДПП; немає чіткого визначення (на

загальнодержавному рівні) пріоритетних сфер залучення інвестиційних ресурсів, чітких орієнтирів структурної перебудови національного господарства; на законодавчому рівні в Україні і досі не враховано особливості розвитку ДПП у окремих сферах (галузях) національного виробництва.

В Україні відсутні узгоджені з практикою розвинутих країн світу (у т. ч. країн ЄС) законодавчо унормовані засади правового урегулювання спірних питань функціонування ДПП. Відсутній і законодавчо унормований, чіткий розподіл повноважень у системі державного управління ДПП. В Україні відсутнє законодавчо унормоване визначення напрямів удосконалення механізмів підтримки проектів, що реалізуються на засадах ДПП, чітке унормування гарантій держави (щодо перерозподілу відповідальності та ризиків за розвиток секторів, які традиційно відносяться до сфери відповідальності держави).

Законодавчого унормування потребує й питання щодо визначення напрямів поліпшення ефективності взаємодії держави та приватного сектору щодо ініціювання та реалізації проектів ДПП; визначення шляхів підвищення інституційної спроможності органів державної влади та місцевого самоврядування щодо використання переваг механізму ДПП, а також – щодо створення умов та залучення суспільних (громадських) об'єднань для формування необхідного інституційного середовища з метою реалізації проектів ДПП [5].

Потужний потенціал стимулювання структурної модернізації національного господарства має *механізм кластеризації*. Основою існування кластерів є об'єднання ресурсів та діяльності фірм декількох галузей (секторів), розміщених на території одного чи декількох регіонів країни у єдиний виробничо-збутовий цикл: від стадії виробництва сировини – до вироблення готової продукції та її збуту. На основі “вертикального-інтегрування” у єдиний цикл виробників, постачальників, збутової мережі та покупця – *кластерний підхід* дозволяє оптимально задіяти наявний ресурсний потенціал, сприяє зниженню собівартості виробництва та підвищує конкурентоспроможність продукції.

Особливого значення для структурної модернізації національного господарства набуває державна підтримка технологічних кластерів, що виникають у сфері “критичних технологій” та відповідають базовим пріоритетам інноваційно-інвестиційного розвитку країни. Саме такі інноваційно-зорієнтовані кластери сприятимуть реалізації структурно-інноваційних зрушень, інтенсифікації виробництва та імпортозаміщенню; забезпечують розробку, виробництво та просування на національному та на зовнішніх ринках конкурентоспроможної наукоємної продукції. Кластер оптимізує процеси стабільного економічного зростання на основі інноваційного розвитку. Інтелектуальним підґрунтям для формування кластерів має стати освітній, науково-технічний та дослідницький потенціал України. Національні та регіональні університети, інші ВНЗ та науково-дослідні інституції становлять основу формування ринку наукоємних розробок і технологій, освітньо-інфраструктурне забезпечення діяльності кластерів в Україні.

Україна має потужний ресурсний потенціал для формування та розвитку кластерів. Так, потенціал формування кластера м. Київ спеціалізується на розвитку фінансової інфраструктури, розвитку сектору послуг, використанні транзитного потенціалу – у сфері загальнонаціональних та міжнародних транспортних розв'язок.

Потенціал Дніпропетровської, Луганської, Львівської, Одеської, Донецької, Харківської областей дозволяє створити кластер, що буде спеціалізуватись на розвитку добувної промисловості, металургійного виробництва, інноваційно-зорієнтованого високоточного машинобудування; на виробництві транспортних засобів та устаткування, суднобудуванні. Ресурсний потенціал АР Крим, Вінницької, Запорізької, Полтавської, м. Севастополь, Київської областей центром кластерної системи та економічного зростання дозволяє зробити переробну промисловість, агропромислове (та органічне сільськогосподарське виробництво) із поступовим нарощуванням обсягів його експорту, розвиток сфери рекреаційно-туристичних послуг тощо.

Актуальним для України стає розвиток транскордонних кластерів. Їх діяльність має бути орієнтована на стимулювання міждержавного прикордонного співробітництва шляхом формування локальних територіальних економічних комплексів, залучення потенціалу взаємопов'язаних у єдиний виробничий цикл фірм і галузей з метою випуску конкурентоспроможної продукції та послуг.

Найбільш потужним для створення транскордонного кластеру у сфері послуг (особливо – туризму та зеленого туризму) є потенціал прикордонних областей України. На сьогодні вже створені засади становлення туристичних кластерів “Кам’янець” та “Дивосвіт” (Хмельницька область); кластеру сільського зеленого туризму “Оберіг”. Перспективним є поєднання ресурсного потенціалу для створення транскордонного туристичного кластеру на базі Золочівського (Україна) та Гайворонського районів (Російська федерація); спільного туристичного кластеру на базі ресурсного потенціалу Волинської, Львівської, Закарпатської областей, Люблінського і Підкарпатського воєводств; створення транскордонного туристичного кластеру “Севастополь”, зорієнтованого на використання ресурсного потенціалу Чорноморського регіону тощо [5; 6].

Механізм кластеризації дозволяє здійснити синхронізацію структурних реформ регіональної економіки; сприяє розвитку внутрішньорегіональної та міжрегіональної кооперації в процесі випуску кінцевої продукції; активізує розвиток внутрішнього ринку та надає вагомим конкурентні переваги національним товаровиробникам.

Поряд з вищеназваними механізмами стимулювання, активізації та впровадження структурної модернізації національного господарства важливу роль у цьому процесі відіграють наступні механізми:

– механізм кооперації, що дозволяє комплексно використати переваги виробничої, обслуговуючої та споживчої кооперації в усіх сферах та галузях національної економіки, сприяє збільшенню трудових доходів (фермерів, кустарів, ремісників, осіб, що надають соціально-побутові, культурні та інтелектуальні послуги). Завдяки кооперації відбувається заощадження витрат та нагромадження фінансових ресурсів, що сприяє підвищенню на цій основі підприємницької ініціативи – складової стабільного розвитку економіки;

– фінансово-кредитні механізми, у т.ч. шляхом задіяння пільгового кредитування підприємств (суб’єктів господарювання), що спеціалізуються на випуску інноваційної продукції, імпортозаміщенні, виробництві продукції (послуг) стратегічного значення для України; забезпечення фінансової підтримки та сприяння модернізації, нарощування обсягів випуску конкурентної продукції (послуг)

вітчизняного виробництва; забезпечення державних гарантій з метою отримання кредитів для підприємств, економічна діяльність яких спеціалізується на впровадженні інновацій; сприяння укладанню угод щодо отримання податкового кредиту на частину прибутку, що спрямовується на інвестування проектів енергозбереження, енергоефективності, впровадження інноваційних технологій у сфері енергозаощадження, освоєння відновлюваної енергетики тощо;

– *механізми стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, активізації підприємництва* – виступають як підґрунтя стимулювання місцевої економічної ініціативи, збільшення виробництва товарів та послуг, насичення внутрішнього ринку, сприяння створенню нових робочих місць та зростання самозайнятості населення, зменшення безробіття. Розвиток малого та середнього бізнесу вкрай чутливий до структурних зрушень, швидко реагує на новації та зорієнтований на виправлення деформацій структури виробництва (послуг) на рівні місцевих ринків, для задоволення потреб населення та отримання гарантованого прибутку. Розвиток малого та середнього бізнесу – основа зростання добробуту населення, збільшення прощарку середнього класу та формування соціального капіталу у суспільстві;

– *механізм стандартизації та сертифікації, захист інтелектуальної власності та дотримання авторського права* (у межах діючого законодавства) є основою здійснення структурної модернізації національного господарства (з дотриманням міжнародних вимог щодо захисту інтелектуальної власності, у т. ч. дотримання стандартів ISO та ін.), підвищення конкурентоспроможності національного виробництва товарів та послуг, досягнення високих стандартів якості, безпеки, екологічності;

– *механізм формування “пілотних проектів”* щодо розвитку пріоритетних сфер, галузей національної економіки;

– *механізми інформаційної підтримки структурної перебудови, інформаційного забезпечення процесів структурної модернізації національного господарства*, зорієнтовані на формування сучасного, відкритого інформаційного та комунікаційного середовища, підвищення доступності, достовірності, якості інформаційних ресурсів, поширення даних про Україну (у т. ч. у світовому інформаційному просторі) як про державу, що має потужний економічний, науковий, експортний та інвестиційний потенціал, гарантує безпеку та стабільність вітчизняним та іноземним інвесторам в процесі залучення їх коштів на потреби структурної модернізації національного господарства.

Висновки до дослідження і перспективи подальших розвідок.

Внаслідок наведеної вище систематизації механізмів стимулювання структурної модернізації національного господарства слід зробити наступні висновки.

Провідну роль у процесі стимулювання структурних зрушень відіграють *організаційно-управлінські механізми*, до складу яких входять: механізми, що дозволяють визначити стратегічні пріоритети довгострокового розвитку національного господарства (національної економіки), індикативне планування (прогнозування) соціально-економічного розвитку країни; координація заходів структурної політики держави; впровадження регулярного моніторингу; запровадження механізмів державного регулювання процесів структурної модернізації; державний контроль за їх впровадженням.

Бюджетно-податкові механізми, що сприяють процесам структурної модернізації національного господарства передбачають: впровадження механізмів державного інвестування; задіяння потенціалу та механізмів державного замовлення; запровадження механізмів податкового стимулювання розвитку тих сфер, секторів, галузей національного господарства, що є стратегічно важливими для України (у т. ч. з огляду на імпортозаміщення, реалізацію структуро-інноваційних зрушень тощо).

Активну роль у впровадженні структурної модернізації національного господарства відіграють *організаційно-економічні механізми*, до складу яких належать: комплексне задіяння потенціалу механізмів державно-приватного партнерства, формування кластерів (кластеризація), розвиток кооперації та інших механізмів, зорієнтованих на створення “точок росту” та “ареалів економічного розвитку” у сферах, що визначаються як пріоритетні з огляду на структурну перебудову національного господарства та забезпечення на цій основі стабільного економічного зростання.

Позитивний вплив на активізацію процесів економічного зростання, стимулювання економічної ініціативи та реалізацію структурно-інноваційних зрушень відіграють: механізм кооперації; фінансово-кредитні механізми; механізми стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу, підтримки розвитку підприємництва; механізм стандартизації та сертифікації, захисту інтелектуальної власності та дотримання авторського права; механізм формування “пілотних проектів”; механізми інформаційної підтримки структурної перебудови, інформаційного забезпечення процесів структурної модернізації національного господарства тощо.

Для прискорення впровадження структурної модернізації національного господарства в Україні необхідно:

- розробити та прийняти Стратегію соціально-економічного розвитку України на період до 2020 року;
- розробити та прийняти Концепцію структурної перебудови економіки України;
- прийняти Концепцію розвитку державно-приватного партнерства на період до 2020 року, у якій слід представити вироблення єдиного підходу до формування механізму ефективної взаємодії між органами влади, приватними суб'єктами господарювання, інститутами громадянського суспільства та експертним середовищем на засадах ДПП для забезпечення успішної реалізації проектів, спрямованих на залучення інвестицій, активізацію процесів структурної перебудови національного господарства, підвищення конкурентоспроможності економіки України, покращення якості та рівня життя населення нашої держави. Серед пріоритетів застосування ДПП мають бути визнані: розвиток інфраструктурних проектів (у т. ч. дорожньо-транспортної, інформаційної, комунікаційної інфраструктури тощо); активізація інноваційної діяльності та впровадження екологічних проектів (у т. ч. будівництво заводів з переробки ТПВ, проекти утилізації сміття, налагодження ефективної системи водопостачання та водовідведення тощо);
- розробити та прийняти “Національну стратегію формування та розвитку кластерів”, передбачивши на цій основі реалізацію структурних зрушень, збільшення випуску кінцевої продукції, формування у межах національної економіки “точок росту” та “ареалів економічного розвитку” (центрів тяжіння та стимулювання

економічної активності та залучення інвестицій) тощо, що сприятиме реалізації структурно-інноваційних зрушень, вирішенню проблем імпортозаміщення та створенню нових робочих місць в Україні.

Для задіяння механізму кластеризації необхідно забезпечити дієву державну підтримку: від прямого інвестування у конкретні (інноваційно-зорієнтовані виробничі проекти) до зниження оподаткування підприємницької діяльності у межах кластерів тощо.

Інфраструктурна підтримка кластерів передбачає створення мережі малих та середніх фірм, що забезпечать обслуговування потреб кластерів, залучення до розвитку кластерів потенціалу університетів, ВНЗ та науково-дослідних установ. Формування кластерів – дієвий механізм акумуляції ресурсів (матеріальних, людських, наукових, фінансових) на потреби реалізації структурно-інноваційних зрушень, випуск конкурентоспроможної продукції, забезпечення на цій основі структурної перебудови та економічного зростання національного виробництва України.

Використані джерела:

1. Структурні зміни та економічний розвиток України : монографія / [В. М. Геєць, Л. В. Шинкарук, Т. І. Артёмова та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Л. В. Шинкарук ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2011. – 696 с.
2. Структурні реформи економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України : монографія / О. І. Амоша, С. С. Аптекар, М. Г. Білопольський, С. І. Юрій та ін. – ІЕП НАН України, ТНЕУ МОНМС України. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2011. – 848 с.
3. Державне регулювання реалізації економічного потенціалу України в умовах глобалізації : монографія / за заг. ред. Л. А. Кравченко. – Сімферополь : ПП “Підприємство Фенікс”, 2013. – 312 с.
4. *Гриценко А.* Методологічні засади модернізації України // Економіка України. – 2011. – № 2. – С. 4-12.
5. Офіційний сайт Державного агентства з інвестицій та управління Національними проектами України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrproject.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

Белый А. И. Систематизация механизмов и экономических рычагов стимулирования структурной модернизации национального хозяйства (теоретико-методологический аспект).

В статье освещены базовые механизмы и экономические рычаги стимулирования структурной модернизации национального хозяйства в условиях рынка. Представлен авторский подход к систематизации и классификации государственно-управленческих механизмов внедрения структурных изменений в экономике Украины. Особое внимание уделено механизму государственно-частного партнерства и механизму формирования кластерных объединений (кластеризации). Выявлена их роль в стимулировании структурно-инновационных изменений национального производства.

Ключевые слова: механизмы; экономические рычаги; структурная модернизация; национальное хозяйство; рыночная экономика; систематизация; классификация; государственно-управленческие механизмы; структурные сдвиги; государственно-частное партнерство; кластер; структурно-инновационные изменения; национальное производство.

Bilyi O. I. Systematization of the mechanisms and economic instruments to stimulate structural modernization of the national economy (theoretical and methodological aspects).

The article deals with the basic mechanisms and economic instruments to stimulate structural modernization of the national economy in market economy. The author's approach to the systematization and classification of state-management mechanism of structural changes in the economy of Ukraine has

been presented. Particular attention is given to public-private partnerships and mechanism of formation of cluster groups (clustering). Their role in stimulating innovation and structural changes of national production has been revealed.

Keywords: mechanisms, economic instruments, structural modernization, national economy, market economy, systematization, classification, public-management mechanisms, structural changes, public-private partnerships, clusters, structural and innovative developments, national production.

УДК 330.341.42+001.895

Русан В. М.

Національний інститут стратегічних досліджень

ВПЛИВ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В статті розглянуто особливості структурних змін в національній економіці України, що відбулися протягом 2001–2011 рр. та виявлено негативні явища і тенденції, притаманні українській економіці. Відмічається низький рівень інноваційної активності вітчизняних підприємств, що впливає на рівень конкурентоспроможності України у світовому рейтингу. Обґрунтовується необхідність переходу національної економіки на інноваційну модель розвитку за рахунок створення ефективної інноваційної інфраструктури.

Ключові слова: національна економіка, структурні зміни, інноваційна діяльність, конкурентоспроможність, інфраструктура.

Сучасна світова економіка перебуває у пошуку шляхів подальшого розвитку пов'язаних з необхідністю раціонального використання природних ресурсів на фоні зростаючої чисельності населення планети, подолання соціально-економічних нерівностей у розвитку окремих регіонів та країн світу та переосмислення важливості фундаментальної науки у процесі економічного зростання країн та окремих господарюючих суб'єктів. Відтак, усвідомлення спрямованості та орієнтація державної економічної політики в інвестиційно-інноваційній моделі розвитку є конкурентною перевагою, а безпосереднє здійснення та чітко спланована імплементація заходів з її реалізації є підґрунтям успішного розвитку країни.

Дослідженню проблем інноваційно-інвестиційних впливу на структурні зміни в національній економіці присвячені роботи В. М. Гейця, В. П. Семиноженка [1], Б. В. Губського [2], І. І. Лукінова [3], Ю. М. Бажала [4], та ряду інших вчених. Водночас, особливості впливу механізмів інноваційно-інвестиційної політики держави на структурні зміни національної економіки повною мірою не розкриті і тому носять як теоретичний так і практичний інтерес.

Метою статті є дослідження впливу інвестиційно-інноваційної політики на структурні зміни національної економіки.

Професор, нобелівський лауреат з фізики А. Гейм за наслідками численних зустрічей у Давосі, підводить підсумок, що нинішня світова економіка знаходиться в технологічній кризі. Нині спостерігається криза продукування нових знань. Це не означає, що взагалі не відбуваються відкриття, але їх темп значно знизився. Нові проривні технології з'являються значно рідше, ніж того потребує підтримка сталого економічного розвитку. Без нового знання можливі лише модифіковані технології. І як